

TAR-nyñ xamaarşpas pot-er-gezi rızgır turup kelgenden peer 15 cıldın ojunga am po cıldın 7 ajda uzurazır tep turar tur. TAR-nyñ po tögılyq Uluq pajır-pile cergeleştir tus or-annın 3 tugaar jarmarkazın Kızııl-xooraıga erttirer tep turar polgaj. Nasionaldın xostalgalıq revoluzı yngenden peer arat tymennin azyıl-agıj kedyrlyp saj-ızrap, amdyral pajdalı xyn py-ry segir, azyıl-agıjnyñ paraan-nyq azyk şimizi telgereen. Oon-pile kadı arat tymennin kultur-amdyral tepşilgezi sajızraan tu-dum, arat tymennin kulturıuq xereqleli ulam negettini p turar.

TAR-nyñ 3 tugaar jarmarka-zynga arat tymen koncuq kal-va-a-pile kirzip, pottarın py-dyrge cyuylın xöy-pile kiirgeş, myn jarmarkadan fabrik, zavot-ıan yngen paraan polgaş kultur-ıuq et-edilel, azyıl-agıjnyñ xer-ekselin sadır ar, pottarın azyıl-agıjny öslyrıp xeqzyder coruk cıgula. Ol polza, curttıñ xos-tıuq sadın telgeredip, paraan-nyñ saarılgaızın öslyreringe kon-cıuq uluq uzur-tuzalıq. Respu-bliktn tögılyq 3 tugaar kalbak

jarmarkazynga arat tymenden kalva-a-pile kirziriniñ peletkelin amdıga-aştan corudup, kizi pyry sadır polgaş sadır alır cyıld-erinin plan tölilelin paaş udur podaan turar polza coguur.

Jarmarkaga arattarnın sadır polur camdyk kol produksu cyyl-derin moon adaanga todargaj-laarga:

- 1) eet,
- 2) sarcaq,
- 3) öreme polgaş xojtpak,
- 4) ölyk polgaş algı—kees,
- 5) tyk polgaş xyl,
- 6) argamş, ezer, cygen,
- 7) kidis, ceep, cyn,
- 8) ton, xuragan kezi,
- 9) uruqlar ojnaar cyve,
- şdyraa,
- 10) tiriq maldar: aat, şar,
- inek, xoj, eşky polgaş oon-taa

eskeni sadır polur. Arattarnın sadır polur po y-tynde sanar pizeen cybelerin sa-dar cerlerni jarmarkom cerinden peletkep turguzup kaan turar polgaş arattarga ciik erttekke sa-dar cem cyuly şaj, tyştekki cem polgaş eşke-taa cemnerni pelet-keen turar.

Paza jarmarkanın ceringe kul-tur massalıq ojunnar yrgylcy

turar. Anaa möge xyrezir, aat carıştarar, şii yndyrer, xeqzym, tanzy, şdyraa suqlarnı ojnaar polgaş poo poolaar, ok-ca adar, oon-taa eşke ojunnar polur. Po pygy ojunnarnı arattarga xalas-ka kergyzer. Oon ınaj ekki kirişkennerni şannaar appaar.

Jarmarkanın ceri cangı-la sa-dıq kılır cer eves, xarın po arazynda cedip algan cedişkinin temdeqlep, moon songaar cedip alır sorulgaızın sızır, pajırlar ojnar xeqleer cer polur tur. Arattar po jarmarkaga keep ke-ör polza, koncuq sonuurganşyq polur polgaş sadıqdan angıda arattar koncuq kulturıuq tyştı-nyr amırap polur tur.

Po ystynde cyılderni paşm-dalaş, pygy curttakş arattarga şagındıram polza, TAR-nyñ 15 cıl polur ojunga kapsıyşkan respubliktn 3 tugaar jarmarka-zynga, po arazynda cedip algan cedişkininerni kergyzyr, malı-arnıñ paraan produksuzın kerg-zyzyq telgiirge telgep, sadır polgaş sadır alır xereqlelinerni kalva-a-pile kiiriştirip kirziner.

Jarmarkomnun

kezigyny POLAT.

TAR Ministerler cöyleliniñ targazy, pistin xyndılyq ınak paaş-tyncıvıv eş Cyrmıt-tazy annap, agaarlar coraaş eep canır olurda Pii-xem kozuunıun Tasrı şumuzun cagyrga cerinin polgaş „Kamova“ tep CAE-nin calaanıñn jozugaar morlap kelgeş paardı.

Eş Cyrmıt-tazyñ Kuzur-paaş tep cerden şumunın oralaar tar-gazy eş Sandık, nam yryryn targazy Ak-ool, CAE targazy Ajır suqlar uktup calar aldylar, oon paraan kóstyp keerge 40 azyq arattar cıskaalgaş uktup mendileştivis.

Taraaş-pile eş Cyrmıt-tazyñ şajladır, şajlaga turguskan pol-gaş ol arazynda şumu targazy eş Cydek-ool sös ar, eleen cyve cugaalar pajır cedirgen polgaş eş Cyrmıt-tazy sös algas cugaa-laan manaa topculaarga polza: „...Men anaa-la annap, olca azyk tees kelbeen-men, slernin curttunarnıñ pajdalın tanzyr, keryp alır tees kelgen-men. Slernin curttunarda kandyq-taa pajlak par cer tur. Sler malıarnı ertken kıştyñ cıdunga alıspaanır kon-cıuq ekki tur, myncangaş TAR-nyñ tögılyq 15 cıl polur uluq pajırınga koncuq ereslıq, omaktıq uzurazır keryner“ tep eleen xoj cugaalarnı cugaalaş-şaan pajır cedirerge, pygy oluruşkannar koncuq pajırlar, izii-pile uktup xyleep ar, adış caskar turdu.

Cer-le myn curttun arat conu polgaş ılangıa kergan aşşak, kadajlar „cazaavıstın paaştyncıvın kereeli“ tep ırak-cook cerden koncuq tyrgen xej-aaltıq cıqlır keep turganın, şaanda şaq-pile töllelerge koncuq-la onza ılgaldıq tur, cıl teerge, şaanda ka-jı pir nojan coraan polza, arattar onu korykseerden turzuk, xarın oruk cajlar tezip coraan polgaj.

Po poop turgan coruk polza, arat tymen cazaanga ınakşır ide-geli ulgadır ınak paaştyncıvınga idegeldıq ınakşyldıq tep cy-vezi moon kóstyp turar tur.

Eş Cyrmıt-tazy-pile eş Seren paza kadı corup coraan.

Eş Cyrmıt-tazy, kadı coraan öery Seren, Sandık suqlar 3 şyn ölyrgen, pıreezi 6 adırlyq polgan, 2-zi tengyr polgan poldu.

Caazaavıstın paaştyncıvı eş Cyrmıt-tazyñ, eşter Ak-ool, San-dık, Ajır suqlar Por tep cerge cedir ydep kaqdylar.

Aratkor T. Lopsan.

Paj-xaakta sovet xamaattılar komitedi caskı tarılga talazı-pile arattarga tuzalazır tees iji kat-tar ulus corutkan.

Paaştaj paarda tarılga pelet-kenir tušta coraan, anaa taraa ta-ğır coruktıñ paaştyñ Je. İkon-nikof tep kizi coraan. Tarılga peletkenir ajttıyqlar tugajın cu-gaalaşkaş, eş İkonnikof xur cer an-darar tugajında eleen xoj pottıuq symelerin pervi-şaan, xur cerni peletkeerinin tugajın tajıylar cugaalar pergen. Ol ajttıyq tug-ajın cugaalazır arattarnıñ cu-gaalaan polza, 37 cılda örege pyryzy 0,5 gadan eves eves xur cerni peletkep algan turarın kızıır cedip alır-pis tep cugaalaan-nar.

Arattar, azyldı kancaar evil-eldep turguzarın İkonnikofın koncuq sonuurgar ajttıyır turgan: yrezinni kajın tyr alıyl, kart-tyşkanı, arvuustu polgaş eş-kelerni kancaar tarıyl, nogaa-ga kandyq cer taazıyıl teer xir-ezin sonuurgar ajttıyır. Arattar ol ajttıyrgan ajttıyqların py-ryn todargaj xarılarnı algannar. Arattar nogaa tarılgaızın tur-guzar tugajında İkonnikofın al-gan symezinge cöşseerennar,

ıncarga İkonnikof, 6 suq xon-gaş, nogaa tarıylınga tuzalazır tees paza pir brigat keer tep cu-galaan.

Maj ajnıñ 17-de Skorova, Sa-galakof, Selivanof, Trofimof, Lo-ginova, Afanaseva suqlar 6 kizi brigattıyır algas nogaa tarı-ylınga arattarga tuzalaar tees myn ol şumu-ce corupkannar.

Ol pargaş, brigat xamıktın mu-runda arattarnıñ tarılgaız kan-caar corup turarın sonuurgar ta-nyştılar, arattar paza sovet xam-aattıların tarılgaız kancaar co-rup turarın sonuurgar ajttıygan-nar. Tarılga kancaar corup tur-arın tugajında pot-pottarın kyska sanaldarın soluşkan soon-da nogaa tarıylıñn azyılga ki-ripkenner. Coraan brigattın kir-zikileri, cogum kajaa, cynu, kan-caar tarıza coguurun tanıştıyır pergenner.

İncangaş-la azyıl egelej per-genner. Brigattar pargan xama-attı xerezen uruqlar arattar-pile kadı arvuus, dıynja, tarımal to-oruk polgaş oon-taa eşke kul-tırlarnı tarıy egeleenner. Brigat-tar kelgen xamaattı ooldar-pile arattar karttyşka taraan. Cer-le ıncas azyıl teerge xır-la turgan.

Oon arattar nogaa tarıylıñn ty-rymyn tyrgen pilip arkannar.

Oon tyşte capsarlaaş cemnen-gen. Brigattar kelgen anıjak eş-ken ol arazynda şöleen şagın kulturıuq erttirgen, anaa arattar-ny paza xandyır kiirgen. Nas-ionaldın xeqzymyn, ırın kon-cıuq sergek xeqlyq tınnar tur-gan. Xeqlyq ekki tyştınyr algas, kaltar azyılga kiripken.

Azyıl tölerge, uluq eves cöş-şylel xural kılğan. Azyıl ekki ty-neldiq polgan. Xamaattı xere-zen uruqlar nogaa tarılgaızın sugarar arattarnı polgaş brigat targalaar kizizin tanzylar pergen. Oon arattar myn tarıy algan cer-in iji xonuk iştinde kazaalaar polgannar. Cıgula xural toozul-gan soonda tanzylaan, ojnaan, ırlaan.

Arattarga pis ıncaar-la tuzalaş-tyvıv, sovet xamaattılar komitet-teri podunarnıñ şefeen azyılınar tugajın pizinar, yleger turzulgan-ar solcunar.

Sagalakof.

Öök suuzunın anıjaktar polgaş sovet xamaattı xerezen-neri xuraldaş, şefke algan şum-unıñ arattarın tuzalazır-pile brigat corudar tep şitpirleen. Myn brigat ol şumuga pargaş maj ajnıñ 24-ten 30-nin xynyn-ge cedir azyıl daan.

Sumaa ol turup turgaş, kart-tyşka, soguna, morkof, repi, kygyrze cergeliq tıkka xoj no-gaalarnı tarıy pergen. Xirliq pol-gaş şyn eves epter turganıñn xaraaş-pile azyldavajın turgan arattarnıñ 3 syt maşınazın edip pergen, ol maşınalar koncuq ekki azyıl daar appargan.

Inekti cöş ekki saar polgaş inektin syttyq polurun öyledir tugajında arattar-pile cugaalazır taarıştyrgan. Oon pygy ol azyıl-

Meen on öömnıñ iştinden şef-ke algan Mezegej şumuzın-ce 4 kizi (2-zi er, 2-zi xerezen) brigattar pargan. Olarnıñ parg-an sorulgaız polza, syt maşın-azın kancaar azyılazır, onu kancaar epteeril, kancaar cuurıl, sytty kancaar teerbedeeril, azyıl-agıjga oon azyk tuzazı cıl teerzin tanıştıyır peer tees pargan. Oon arattar pis pottarvıstın azyıl-agıjvıvşka syt maşınalıq pol-ıksaar-pis tep cugaalaannar.

Syt maşınazın kancaar azyıl-laza coguurınga yş arat xere-zenni ööretken,—olar azyılazır-nyñ saavıyn koncuq tyrgen pile tyrtıy algannar.

Brigat corup turda arattarnıñ tileeni polza, syt maşınazınga arat xerezennerni am-taa xöy-pile tanıştıyır peerin tileen. İnc-aarda şefke algan şumu-ce men paza corup coraan-men.

Oon arattarga taraan xol-pile kancaar cazarın paza tanıştıy-ıan. Oon men, olarnıñ sugar-ıyga pugaların toozazın kergeş, onu kancaar kılır uzurıuun olarga tanıştıyırınga, cöşseerş, puga kılırda piske tuzalazır keryn-er tep tilediler, pis ol tuzalam-cıvıv kergyzer-pis.

Kara-pulun suurunda

Je. Kudrıjafşef.

Tees-xem kozuunıunın parılga cagylgaızın, 1936 cıldın 6 aj-nyñ 1-de ar kerge:

Cagylgalar altar	1 cıl xuus-saalıq	6 aj xuus-saalıq	3 aj xuus-saalıq	Şıptu
1. „Şın“ solun	259	205	1	465
2. „Areve şyn“	99	129	—	219
3. „Cazaktın kolmedeezi“ .	102	52	8	162
4. „Xostıuq arat“	22	252	—	274
5. „Purungaar“ polgaş eşke parılalgar	10	7	—	17
Kattyşkaş	483	645	9	1137

Moan ar kerge, solun cagylgaız am ıdavas kızııl peer tep parıptur. 6 aj xuussaalyq 645 cagylga tölne peerge mıraj evesş arttar tep pargan.

Mıdyqnyñ teleezinde solunu tölnerler ulaştır cagyır nomcuuru koncuq cıgula.

Po tugajında TAR 15 cıl ojunda solunıvıv cagylgaızın sanın köydetkeş, şnarın sajızradır turgaş, po talazı-pile yr-gylcynın azyıl corudup, uluq cedilge cedip alırın idegeejin.

Tees-xem kozuununda Namızraj.

Uluq-xem kozuunıunın Ezim şumuzunın Kara-pulunda 3 ar-vannıñ iştinde ınaazyk paaştaan 5 kizi 357 kulaş caa puga yndyr-gen, Paldan paaştaan 4 kizi 350 kulaş caa puga yndyrge polgaş, Camba caaskaan 109 ku-laş caa puga yndyrge—polar şıptuzu caa pugalar yndyrgelep, suun padıyılgaş taraa tarıy

dı arat xerezenner pottar cor-uda pergen.

Ööktyn sovet xamaattıların-ny, ılangıa xerezennerinin ol şef azyıl corutkannıñn xaraaş-pile arattarnıñ amdyralı pol-gaş azyıl-agıjınga kulturıuq can-cıldı şıirip kiler talazynda el-een cedilgelıq poop turar. Cize-eleerge, arat xerezenner xilepti ekki rızırar, xepti ekki taaraar cu-ur appargan polgaş oon-taa eşke.

Brigat sumaa ol turup turgaş, pir şii yndyrge. Ol internasion-alıdy şef azyıl Öök uluzu moon songaar ulam ekki corudar.

Uladoı.

Elegeste „Toka“ kyrekonom cas-ky tarılgaızın 5 ajnıñ 20-de toozup, coguur planın 113% kuyssetken poldur. Ol tugajın moon mırnunda-la solunga car-laan polgaj.

Podunun onaalgaızın azyr ky-yssetken traktorcu eşter Mandan-ool, Mendi-pajır, Gluşkof, paza aat brigattarın taralgar Tyk-tyq-ool, Xuurak olarnı 300 akşanıñ paraan-pile şannaan.

Direktor Kara-ool.

Nam yryrynıñ targazy Ubanzaj.

TAR 15 сь оjunu, төр komизьның рејдизи

I. TAR 15 сь оju polgaş respubliktyң 3 tugaar jarmarkazyңa XOORXE-nin peletkenip turarın хьнаан

XOORXE polza, TAR 15 сь оjunга уktуштур кьлр азыл-тугајында ТТК пааштаар cerinden kelgen planda ајтканьн jozu-гаар podunun pygy салыларьна-га cөулеl xuralдарьн corutkan. Paza 6 ајның egezinde Кьзыл-хоорайга хуусуларьның xuralьн cылдырар теен polza, ol өјynde cылдырар şadaaan, am мын ај-ның 13-te cылдырар тең турар.

Хоорайда садьqlарга cyзyn-паазьн paraannarнь таарыштыр тургузарь-pile pir kizini тускај салыныр тургускан. Ol kizi тустуш магазинни кезип, paraan салышкьны ајттыр corudup тур-за-таа, ьндық-ла екки көрүстүг енес, cizeeleege, camдык janь-жань өннүг paraannar xoluza берген cыдар polgaş культурлуқ

евес, xir toburak ezelep турарь-кајь хөј, Oon-pile кады paraan салышкьныга садьqlарьн өөр-едир coruk cetpes.

Jarmarkaga садьqlaар magazin-nerge cogum ceze-ceze акшаһн paraanьн садьqlaар тугајында planьн кьлр алган polza-таа, am par paraan консуқ евееш. Oon ьнај xлep, kvas polgaş өске-таа cyyl pyry нарын cem pьзыр кьлр cerlernи am кьлр садьр турар cerlerinden ағыда nemeј тургузур şadaaan.

Jarmarkaga садьqlaар 30 kizi xerek. Olardan am peletkar ал-ган kizi cyq-le 8. Am cetpeјin турар садьqlaар ulus тугајында кандьқ хемceқ алыр тең турарь-теerge, ТТК-ны өөредип турарь

surukcularьн мында хоорайда magazzinnin тady берген са-дыqlарьна аралаштыр козур киir-er polgaş хоорайда ергі садьql-лар турган улустар тьвар тең тур-ар. Ыналза-таа po sannь cedip алыр еleen перgedep турар.

Oon ағыда paraan саарьла-зың 4 ајда 101 %, 5 ајда 82% хире кyysetken. Mal садьр алышкьның talazь-pile: inek 60 paaş теен polza, am 52 paaşьт садьр алган, cыгы 40 paaş теен polza, садьр алгань 60 paaş, хөј, өшкү 400 теен polza, садьр ал-гань cyq-le 150 paaş poop тур-ар. Ынаага mal садьр алышкьның talazь-pile TAR 15 сь polur оjunга уktуштур po 6 ај-нь салытыр ај кьлдыр еттирер тең sorulga салыр турар.

II. Stolovaj talazьн хьнаан

2. Stolovaj talazь-pile: jarmarkaga хynde 500 kizi cemnenir stolovaj кьлр тең турар. Oon septelge tudulгазың am corudup турар. Po stolovajга азылдаар kizi 14 xerek polza, am хоорайда stolovajdan 6 хире kizini ар polur, oon өскелери тьылавајн турар. Ынаага stolovaj ергелек-цизиньн cугаалар турарь polza, jarmarka stolovajьнга 21 kizi xerek, am pistin 16 kizibisin 6-зың ьнаар китреге am-таа 15 kizi cetpes тең турар. Moon ар көerge, XOORXE пааштаар ceri-pile stolovaj ергелекцизи мындық ији janь cугаалар турар тур,

Хоорай stolovajьнга азылдаар kizi ијiden еrpes poop тең XOORXE пааштаар ceri ьncap турар, cogum stolovajньн ергелек-цизи ији kizi еves, 10 хире kizi азылдаар poop-on тең paza аразьнда карышкактыр poop турар. Paza oon ьнај, XOORXE пааштаар cerinden хоорай stolovajьнга cemnenir улусту евеzedip, am cemnenip турар cemnenikilerден ь-ak-та kuduladyr-pis, cyge тize, stolovajга азылдаар kizi cetpes polgaş ааш-cem cedipeјin paar poop тең cугаалар турда, stolovaj ергелекцизи ергі cemnenikiler хевеер арттыр-таа каар polza, şadaar-pis тең, paza ији аразьнда карышкактыр poop турар. Moon ар көerge, XOORXE пааштаар ceri-pile stolovaj ергелекцизи аразьнда кьлр теен азылдарьн pilispeјin турарь todargaj тур.

XOORXE-nin am po turur турар stolovajьның pajdalьн көerge, cetpes cyulder тькка хөј. Cyl тize, еrtengi, kezeekki, тьştekki cemnerge kattyet, pozarka (tooraan eet), хаван eedi теен ьшкаş pir аај cemneni ургылы кьлр турар. Oon ьнај eetten ағыда, talgan-pile polgaş өске-таа cyulder-pile ағы-ағы cemner кьлавајн турар.

Cemnenikilerдин medeelep

турарь polza, camдыкта cemi sook polur, paza yr manaaş olur cyulder пар polgaş ekelgen ceminde cangьs cizektiқ еves, евееш көвејлиқ cyulder унур турар.

Oon ағыда, xomudal tepter-inge cemnenikilerдин pizeen cyulderi cer-aa-cok көыдеp тур-за-таа, анаа cer-le харьлаш, харьн stolovaj ергелекцизиде "komistar харьлар турар-ьнаан" тең каар. Ында pir cerde, poşta-da еş Kenden-syryn суқлар 5 хире kizi talon садьр алырда yr manaaş coruk пар тур тең pizeen. Oon pir ијinde мындық харь пар: "po pelyk улустар саналынь ағы-ағы киiriner. Paza өју еrten tur—komis Kystygyr"—teen.

Cemnenikiler pottarьның саналы cangьs cerge pizives, ьjaar-la ағы-ағы piziriniң узурu cyл? өју еrten тең cyl, cogum kazan, kajь өјде pizize coguul еş Kystygyr? Pir еves ol talon са-дыр турар kizi oon soonda екки салырь appargan polza, onu to-

Reјdinin sanalь:

1. XOORXE-nin şugumu-pile tus-tus адырларга TAR 15 сь оjunun узур-tuzazьның тугајында таныдылга xural corudar.

2. Mal садьр алышкьның planьн toldurar, ьlangьja шеер mal talazь-pile.

3. Magazinner ергелекцileri polgaş орта садьqlaар улустарнь амдыгааштан арга хереqlер pel-etkeer, caa улустарнь ергі улустарга tus-tuzu-pile өөrettirerin oraldayr.

4. Jarmarka stolovajьнга азылдаар улустарнь pe... , jarmarka азыткь-це cedir stolovajга азылдарь өөредир.

5. Sklattarda polgaş magazin-nerde пар турар janь-janь өн-

нүг paraannarнь таарыштыр салыр cugula.

6. Jarmarka yjezinde хоорай-stolovajьның cemneikilerin е-еezetpeјin, харьн ергі cemnenip тургань ьшкаş хевеер арттырар. Stolovajньн азылларьның тускај арттык-арттык хер-сьның таар-адыр хандьрар.

7. Jarmarka stolovajьның-таа polgaş хоорай stolovajьның ааш-cemin cyзyn-паазьн кьлдыр ьна-арьн saзыradь cugula.

8. Am caa кьлр curuk-diagram cyulderin 6 ајның 20-de то-ozup алган турар.

Reјdi brigady: Lyndyp.

Kuzmin.

Picce-ool.

Eres харь peer

Улуқ-хем козуунунун Ezim sumuzь Syndyp teerzi, ергі шақ-да Ezim хырезиниң улуқ тугаал-дық камьызы coraan, arat хөјny şazyньн mege surttaalь-pile 33 cылга cedir хемдip kelgen lama cybe. Oon soonda мын Syndyp ергелиқ arat polgan. Ol ергеzin алгандан peer podunun mege хор surttaalьн pydyu cer алды-pile corudup kelgeni po хyn көзылgen.

Cyl тize: төыттың emi-pile py-dylyk arattarнь emneeş, anaj, xuraganьп, akşa-mөngynyn me-gelep ар турган. Oon ьнај, "Кь-зылда төыт emcizi-pile Sovet em-cizi margьзыр ulus emnep турар, Sovet emciziniң еkkirtip cadap каан аарьн төыт emcizi еkkirt-

tip tur tidir" тең podunun mege хуурмак surttaalь-це ulus хан-дыр алырньн аргазьн тьр-аар тееш, хор-mege cугаа taradyr турар тур.

Oon ьнај podunun kydezi areve kezidyнь Sappьk-ool аарь peerge, onu төыт emi-pile emnep тургаş, cугаалар тургань polza: "Sovet emcileri arat conga uluq-la тuzazь cok, харьн өске-şалың cip, ады-pile emci poop турар, харьн мен улустуң idepekliқ kezigyнь Sappьk-oolдun иştinde 2 кулаş куурт уştundur emneer-имге еkkirdi. Men еves polza, kezigyнь Sappьk-ool ьнда-ла өl-yr" тең мырнай кууруқ хоозун cybezin cугаалар олурар тур.

Paza Ezimge picci xat хадьы-га nygyldep cугаалаань polza, "po халты мен хадьытм, мен еves polza, Ezimge uluq cut ty-zer-ijik, mende sook, iziq 2 cat par, "cer-le Ezim sumuzu meen асы аьыралы-pile хыр турар тур" тең, тьлн кьзануадыр arattarнь mege sezy-pile төөредip турар ideget tur.

Po pytpe tyzok cybe cугаа-лар турар Syndyptyн coruun co-guур cerin-це imnep olur-men.

Po Syndyptyн kontrevolustuq cугаазьнга arat tymen cer-le кансар-таа şыныкpas! Харьн oon xoralьқ тьлнга еrestiқ харьньн peer uzurluq.

"CAT".

XOORXE stolovajьның cetpes coruun cidirze coguур

Кьзыл-хоорайда XOORXE-nin stolovajьның cetpes азылньн тугајың po solunda TAR 15 сь оjunun төр komизьның рејдизи ileredip pizip tur.

Ынаага, мын stolovaj тугај-ында хоорай aratkorларьның ме-deelep турарьн көerge, cetpes cyulder cer-le тькка хөј. Oon иştinde pir kol cetpes cybe polza, camдыкта еrtten 8 şakta kelgen kiziler 9 şak ашы-це manaaş, тьştekki cemde мырнай oon to-ra. Oon cылдagaань polza, stolovaj ергелекцизи акша xaramnan-гаş cem тазьыр улусту көыдет-pes, тьн cangьs kizi cem тазьр турар. Pir uqda 20-30-şaa kizi olуruptarga, ol cangьs kizi ol-po улустуң аагыга алааарар халыр турда-ла, am şak manaaş еves, oran cok cыла peer cybe tur. Cem kazan-na keer иргі тееш manap olурда-ла, camдык cugula азылдық улустарньн азылньн өју еrtip, азылга сааттық cyulder унур турар.

Am ol cem tazaan cangьs kizi teerge, "meen talonum al, men yr manadyн, cop koncuq, ozal kizi-sen, улустуң murnaj, sonaj kelgenin paza parьmdalabas" суқ теен cizektiқ cemnenikilerдин negeldeliқ sezynge pat cemige берген, ceze-таа kuskunнар olу-rza, serde cok tolanajьн еrtip турар. "Cem ciir talonnu садьр алырда kassa ашыга paza ma-naar, cemnenir өреelge kelgeş paza manaaş, cer-le stolovajdan cem ciiri şittkeldiқ poop cybe

irgi-pe, akşazьн paza-la xomudal cok perip турар ulus polgaј-pis" тең, cemnenikilerден ьндық cu-gaalar унур турар.

Şьnap-la cemnenikilerдин мын-сар турарь şьп tur. Po тугајыньн şьп poluru po 6 ајның 10 хyn-ynде тьştekki cemde todargaj көзылgen. Ol хyn таан-лаа tendii yje şagy cok cybe poldu. Man-aaş olуrupkaş, "kazan-na col-cajaan polur cybe иргі" тең, cam-dыktar ьncap олурган. Ында хо-mudal tepterinde cemnenikiler-дин xomudalь tola берген. Stolovaj ергелекцизи ону аспas-таа.

Kultur talazь-pile polgaş өске-таа talazь-pile moon ьнај cetpes cyulder тькка хөј тең, хоорай aratkorларьның medeeleri мындық tur.

Cogum stolovajьның пааштаар ceri cyu cer иргі? Po coruktun таазьн cyu тең тьннар тур иргі? Хоорайньн азылньн, албан хаар-ларьн мындық pajdal-pile cemge-rip турар coruk okta polbas tur. Stolovajньн удурттур турар cer po тугајында тарь хемceқ кьзан-мајың, cem тазьыр kizilernи кө-ыдетse coguур. Pir еves ьncan-mas polza, temgi coruk kazan-taa citpes.

Stolovajньн удурттулгалық ceri, stolovajньн ергелекцизи po тугај-ында кандьқ хемceқ алганьн seelgy solunnarga харьлаза co-guур

(Aratkorларьн medeelerinden)

Xereezennerin tuzalaanь

Po cajь pioner cайлаага тур-ар uruqlарньн camдык cetpes хөвен-cуыр polgaş ak-coorgan cybelerin, Кьзыл-хоорайньн cam-дык хereezenneri idapkeјli-pile алгаş, xalaska таарар бергенin manaaş todargajlaarga polza:

Eş Varja (Talaj-seren kadaјь) 161 хөјlen, 100 galstuk, 45 jyp-keni pьзыр, koncuq tyrgen too-zup perdi.

Ystynde ајткан ak-xөјlen pol-gaş galstuk, jypke cyulderin Кь-зыл-хоорайньн хereezenneri 30 азық kizi, таарадыр cybelerinи ce-diştirbeјin ylezip алгаş таарар perdiler.

Oon иştinde koncuq tyrgen таа-rap берген еşter polza, Kalgak-pan, Majьngaa, Xorluu polgaş

Tарьла тугајында ьр

Aady, şarь şьrak turza
Alaak şelde cunyn kadьы,
Andazьның pizep a'gaş
Aa-caza тарьр-latkaј.
Şarь, aady şьrak turza
Şirik cerde cunyn kadьы,
Şalьp-pizeen andazьнга
Cara-cire тьrtтырpkaj.
Андаргань хань polza
Арьың taraa ynmес poop-pe,
Azaar aary ekki polza
Арьың көвеј алbas тең-pe.
Sugarganь ekki polza

Sula taraa ynmес poop-pe,
Sugadyndan kadььvaza
Suburazьн алbas тең-pe.
Cirgilcinniқ ховулarga
Cinge taraa тарьр алгаş,
Cip-le kelir өрге-pile
Cidiq хыrees евилdeel.
Агылық-ла ховулarga
Ak-la taraa тарьр алгаş,
Askь kelir tajьн -pile
Aqlaar хыrees евилdeel.
PXX Xөndergeјde CAE
targazь T. Syryn.

Ekki садьqlaan

Tees-xem козуунунун Oruk-ku-şьnaa сумузунун nam kezi-gyny еş Cындыгыр po cылдың 4 ајда кооп салырындан 200 ак-шаһн paraanьн алгаş, arat con-nun иştинге тајьлыр surttaal азыл corudup тургаş, 12 paaş janь-pyry mal садьр еккеp perdi, oon liriq tenzizi 693 kilogram polgaş өrttee 166 akşa 12 көр. polgan, artkan paraanьн şьptuzun akşa-га хуuldurup еккеp perdi.

Өске еş-өөрler paza şak мын-саар кооптун mal садьр алыр cor-uunga kirzip тuzalazьғын ideger tur-men.

Orukku şьnaada салыр ергелекцизи Хадьр.

Malь өзyp tur

Парьың-xemcik козуунунун Ajangattь сумузунун 12 тугаар арван Kalzannьн malь 1934 cыл-да 87, 1935 cылда 184, 1936 cыл-да 179—şak мындық pajdal-pile malь өзyp турар.

Oon ағы malьның cылық kazaazь 5 хире polgaş malьның азаал-газың екки corudup турарь-pile malь cыл-cылда өзyp турарь ol tur. Өске arattar malьн şak мын-саар өstyрerin кьјьгьдым.

Syryn.

Cazalgam

1936 c. 5 ајда ygen 37 (538) тугаарьқ "Şьп" solunda CXX Кьзыл-тақ сумузунун Ak-xemde "№ 9 арванньн хаматтызь nam kezi-gyny Sunduј" teenin, am arat Sunduј" тең cazar pomcuza coguур tur.
Paşь M. IDAM-SYRYN.

Tyk polgaş cөөkty şaaj yjezinde sadar polgaş sadыр алыы

Tyk polgaş cөөk tugajında „Şyn“ polgaş „Purungaar“ solunnarga eleen pizip carlaan. Am xoj, eşkyuny kыргыы eju corup turar. Eşky polgaş teve cөөгyn cыы, mыjыстыq polgaş cылы maldың tygy tylep turar tur.

Mal azyldоq con tyk polgaş cөөk алыр ejuyn podaar xerek. Pir ewes tyk, cөөkty ejuynde albas polza, mal cөөk tygyn anaa xej tylep kaaptar. Ol polza, arat conga-taa, curtka-taa karazalyq-la polgaj.

Onu bjaap-la şaaj-yjezin edertiri cyge cugulal tize, pir ewes cөөkty coguur yjezinde albas polza, tygy-pile xoluza perges, şynar pakşyraaş, erttek cetpes.

Xuragannы paza-la coguur ejuynde kыргыы xerek. Pir ewes kыргыы yjezin erttiripter polza, oon ertekliq tygy pakşyraaş, caskь tyk-pile tomej kudu ertekliq poor.

Tyk polgaş cөөktyн sadыр алыыкынын tergi sadырсыларынын

polgaş Tьba төр кооптун sadыр cerlerin tabarittь corudar. Tyk, cөөktyн erttee enir cылы хевеер. Tyk, cөөkty şaaj-yjezinde sadыр алыы arattarga polgaş curttun aзыl-agьjыга koncuq cugula.

Koziun, sumunyn organizastarь po tugajyn conga tanьştьrь, tyk, cөөk sadыр алыыкынын talazь-pile kooperaska tuza-laar. Kooperas polgaş tergi sadырсыларь sadыр алыыкынын yjezinde eres aзыldaar uzurluq. Tyk polgaş cөөktyн erttee enir cылы хевеер. Ыт cөөгy (ары) pir kil 60 көр. Ыттын tygy pir kil 20 көреjek.

Sadыр алыыкынын cediіşkini polza, Tьba төр кооп sisteminin kapşagaj aзыldaанындан poor. Samdyk koşkooptar polza, am-taa şimcer cadaan.

По sadыр алыыкынын тарь corudup, tyk, cөөkty sadatpajyn sklattar-ce corudar xerek.

TTK paaştaar cerinin oralakşь targazь Torlaazyk.

Emcinin aзыl-agьjь saжьbraan

Parьyn-xemcik koziunynun Kьzьl-mazalyk-xoorajьnda kizi emcinin aзыl ekki corup turar, cyl teerge, emnelge aзыl-agьjь, arьq-şever talazь-pile eleen cediіşkinnerni 1 ajdan 5 ajnyn 20 cedir eleen cedip saжьbraдыр kelgen.

Emnelgenin paзыnпaрьын is-tin şuptuzun cugajlaan, taştьnda pok-sagьn arьqlar, aştар-şever-leen.

Emnelgenin aaryq ulus em-neer talazь-pile saжьbraанын хараазь-pile emnedip turar arattarnы sanь көvyдep turar, ci-zeeleerge: kёdeeden xyn pyry keep turar ulustun sanь 70 aзыр turar. Erken 5 ajnyn iştinde emciге cыдыр, 100 xire kizi em-nedip yngen. Kёdee sumular-ce emcinin calalgaа paрьp turarь 80 cetken, 5 ajnyn 20-ge cedir em-ciden keep em calar algannar-ny sanь 3200 xire kizi polgan.

Emcinin arьq-şevernin sestra aзыlсьnnarь aaryq ulus-pile xar-ьlaazь kыlnnaan polgaş ekki

azyldap turar.

По pygy cyulderinden көerge polza, emnelgenin aзыl-agьjь saжьbra, arattarga хандьрылгалы poor turarь ol polgaş arattar-taa polza, emnelgenin aзыk tuzazьn pilip, ol-ce хандьры көvyдep turarь ol tur.

Emci xelemecizi Palgan-ool.

Meen eoredilgemge tuzalazьp tur

Cөөn-xemcik koziunynun Kьzьl-taq sumuzunda kirip eorenir şkola ergelekci eş Sambuu po-dunyn eorenikcilerin paşkьlavь-şaan, Kьzьl-taqnyn Pulun-terekte, Sarьq-pulunda, Seksegede—3 cerde likpuntu pelyyktiri turgus-kan cybe, olarnyn Sarьq pulun-pile Pulun-terekte iji pelykty pa-za kattaj xaraa cajlyq eјlerinde paşkьlar turar.

Uk likpuntlarga paşkьlar cet-tikpejin turumda po xire tuza cedirip turarьga eөyp, pajьr cedirip tur-men.

Likpuntu paşkьzь Idam-syrьn.

Mezegej sumuzunda Kodur aaryqьga poluškannarga xem-ceq kergyzer appaar koşkar, хунаньн yzyyşkyny

Tandь koziunynun Mezegej sumuzunda хuna, koşkar yzer coruktu 5 ajnyn 12-nin хуньnden egelep ysken polgaş Paj-aaakta koşkar maldар turar хamaattь eştə 8 koşkarnь yzyr al-dьbьs. Am tus sumunyn iştinde arattarnы koşkar, хunazьnь me-deezinden algaş көerge, sumu iştinde 8-le koşkar par, хuna ca-ğьs-taa cok. Po polza, maldыn paзыn eştьrer polgaş yreliq mal-pile хандьры corukka koncuq cetpes tur.

Ыlangьja koşkar, хunabьs cok polza, şeer maldьbьs eştьryp al-bas-la polgaj-pis. Arattar moon songaar caş maldardan yreliq koşkar, хunadan yndьryp algaş, mal ederiştirer kampaninь cөvy-pile corutsa coguur tur. Sumu sekreteri NASKьL-OOL.

Aзыr kyyssetkeş şannattь

Cөөn-xemcik koziunynun Haj-ьrakkan sumuzu, nam kezigyny eş Norvuzuk 1935 cьlda tergi sadьbь kыgaş, mal sadыр алыр planьn aзыr kyyssetkeş 50 akşapile şannatkan eş cybe.

Am po cыln paza-la tergi sadьbь kыgaş sadыр алган malьn ap көerge:

Sadыр алыр teen planь	Sadыр алгань
1. Cылы . . . 3	2
2. Inek . . . 11	12
3. Xoj, eşky . . . 85	70
Kattьşkaş . . . 99	84

Moon ap көerge, paza-la pl-anьn aзыr kyyssediri көstyp tur-ar tur.

Eşke tergi sadьbьcьlarь po eş Norvuzuktan yleger ap, coguur planьn kyyssedirin kыjьrdьm.

Pora-xelde Ajьzь.

Poryny elyryp turlar

Cөөn-xemcik koziunynun Haj-ьrakkan sumuzu Pora-xelde Tes-pizek 3 pory elyrge paza Pa-jan-tugaj sumuzu Pora-xelde Uzun anьs 2 pory elyrge.

Pajan-tala sumuzu Pora-xelde Matpaj-ool.

Cөөn-xemcik koziunynun Kьzьl-taq sumuzunyn camdyk arat-tarnы maldьnda kodur aaryq tel-gerep turar. Cizeeleerge: 12 tu-gaar arvannyn Tamьk, 6 tugaar arvannyn Torzu-lama, 6 tugaar arvannyn Cьmba suqlarnыn xoj, eşky maldьnda хaldavьrьlьq kodur aaryq telgereen.

Po arattar ol kodur maldьn ek-kirttir tugajьnda kandyq-taa хem-ceq alazьn turar polgaş ar-van sumu cagyrga cerleringe pezin medeelep tьnnadьp, cunь kancaar tugajьn pezin tьnnatraan poor tur.

Xarьn Tamьk polza, kodur maldьn cazyrgaş, oorgazьngа sa-ryq-kidis taarap kaan corup turar tep tьnnalьr, ol turzuk sumu sekreteri polgaş areve yyrьnyn targazь Picce-ool, adazь polgaş tergyt terelinin maldь kodurlap turda, onu cok kыlьrьn oralda-zyrdan turzuk cazyrgьp turgan poor tur.

Po tugajьnda sumu cagyrga ceri tarьj хemceq ap, ol kodur maldь kamgalap, eşke kadьk malga taratpas tugajьnda emci tuzalamcьzьn toraан көrgьzeri

Planьn kyyssedir tep tur

Kaa-xem koziunynun Koplu sumuzunyn eş Şьrapaj po cыl-dьn 4 ajnyn 10-dan 5 ajnyn 30-ge cedir tergi sadьbь kыgaş, sa-dыр алган cyulderin manaa көrgьzerge polza:

Sadыр алыр teen planь	Sadыр алгань
1. Inek 20	17
2. Cылы 10	7
3. Xoj 80	62
4. Inek kezi 10	5
5. Xoj, eşky kezi . . . 20	18

Kattьşkaş . 140 109

Moon ap көerge, po arazьn-da eleen cediіşkinniq aзыldap kelgen polgaş moon songaar pl-anьn kyyssediri көstyp turar.

Tergi sadьbьcьlarь mal sadыр алыр kызыр aзыldaaş, kooptun sadыр алыыкынын planьn aзыr kyyssediringe tus-tus onaalgalар-ьn kyyssedir xerek.

Koptu sumuzu Piizik.

cugula polur tur.

Kodur maldь cazyrgьp turgan-nar polgaş ыlangьja sumu sek-reteri Picce-ool, kodur maldь ca-zyrgьp turganь kancaar-taa polbas tur.

Moon songaar kajda-taa arat-tar maldьga aaryq хaldaj peer polza, top-toraan хemceq ap, temissel corudarь cugula polur-un tьnnattьm.

„Ak-taq“

Redaksьdan; aratkorlarga tьn-nadьbь polza, tyrgen хemceq алыр xire coruktarnь bjaap-la „Şyn“ solun redaksьzьn-ce pizip turarь alban ewes tur. Cyge tize, ol pizeen cyyl redaksь ceringe cedip, solunga parlatьnьp, oon ol cerge ceccip turguze tьkka yr polur polgaş kandyq-taa хemceq ap kaaptar xire polur.

Mьndьqnnьn tьleezinde, moon songaar kajda kandyq-taa tyrgen хemceq alza coguur cyuldy көrg-geş, redaksь-ce medeelep cьt-pajьn, ol cerinь coguur cerlerin-ge medeelep, tuzalazьp, ol-la ceringe coguur eј-şaanda cok kыlьp ap turar coruk cugula pol-urun sagьndьrьp tur.

Өlgen mal segin tarьj хөмдыrer xerek

Cөөn-xemcik koziunynun Kьzьl-taq sumuzunyn arat conun edek-kьstaq polgaş ыlangьja ca-zaq cerlerinde өlgen maldың se-gin хөмer coruk corvannьn хараазь-pile aal curttun arazьn-da mal segi koncuq хөј poor turar.

Po polza, kizige-taa, malga-taa aaryq хaldadьr talazь-pile kon-cuq xoralыq coruk mьn polgaj.

Po tugajьnda ol sumuda emci tьleezi eştə Pajьr, Öner olarga tьnnadьrьm polza, arat conga ol tugajьnda surtaal tajьbьr aзыl-ьn corudup, moon songaar өl-gen maldь хөөp, edek-curttu arьq-şever kadagalaar tugajьnda хemceq alza coguur.

Cer-le өlgen mal segin хөөp, oran curttu arьq-siliq turguzarь pygy curttun arat conunga şup-tuzunga хamaarьr uzurluq.

„T.“

Tyk kыргьырынын saавьrь

Mal aзыldоq malsьn arat tym-en polgaş aзыl-agьjь organizastarь maldың ciq edin en paaştaj azaar алыынын kol argalarьn pilip cөp aзыqlaарь cugula.

Aзыldьp xerek kыrьndan көs-tyр turarь polza, maldың ciq ed-in maldan adьrьp algaş, onu pa-raan kыlьp алгь-ce cedir podu-nyn şьnarьlьq ertteenin uluq хuuzi oskundurar polgaş ciq ettin şьnarь kudulaar coruk polza, kol-duunda-la en paaştajь azaalga-zьndan polur tur. Maldың ciq edinin şьnarь kudulaarьn cыlda-gaань polza, ciq etti en paaş-taj tuzaar kiirer kiziler kandyq janьbьlьq azaar kamgalap алыы-нын техник argalarьn cedir pil-vestin хараазь-pile ciq ettin şь-narьlьq erttee kudular turar.

Ystynde po cyulderden pa-ьmdalaaş, maldың ciq edin cөp aзыqlaарьнын kol-kol argalarьn polgaş arat tymen pottarьn aзыl-agьjьn saжьbraдыр, paraan-ьlьq artьkьşьzьn көvydedir pol-gaş TAR-da pygy maldың ciq edinin ertteen eştьrer sorulga-pile oon pөdyun argalarьn mo-on adaanga todargarlaarga polza:

Tyk kыргьыры

Maldың tygyn kыргьыы polgaş tylep tyзыр coruur yjezinde tь-rap culup-taa polza, cer-le cerge

tyk kaqvajьn cөp aзыqlaар cor-uktu cedip алыы cugula. Maldь kыргьырынын murnunda хассь са-пызын peletker, xoj kыргьыы хас-сьзын сапыр peletkeen turar pol-gaş kыргьыы xojnyn tygynde ten-niq хaragannarьn, caşpan sigen-nerin polgaş oon-taa eşke pok-tarnь aştар arьq tyk kыlьp алыр coruktu oraldazьr, paza xoj mal-dь kыргьыrda paзыр paartaktan-vajьn kыргьыы.

Xoj maldь kыргьыы yjezinde xoj kыргьыы cerin aştар şirьp алыр ijik-pe, aзы pok-sak cok arьq siliq, cerge kыргьыы, cok-polza, xojnyn adaanga keden ijik-pe, cybe catkaş oon kыrьngа eedin kezin kespejin kыргьыы coruk cu-gula, pir ewes eedin kezin paşьqlaptar polza, ol paşьqnь kurtut-pas tьleede jot ijik-pe eşke-taa em cyuly-pile caар emneer uzur-luq.

Paza xoj maldь kыргьырынын evin podaaş xojnyn tavannarьn хуlyyr ceep paqnь argalyq pol-za, coon polgaş cьmcaк kыlьp, ol ceep paq-pile evin erttir tьk-ka tьnzьq paqlar хуlyves polza coguur.

Tykty uzun kьska kыrgьvajьn, xojnyn kezingе teski artьlьrьp kыrgьыы polgaş kыrgaан soonda xoj-nyn tygy uzun kьskalyq polvajь-

ьn pir ten yner uzurluq, paza xojnu kыrgьy turar yjede eşke-eşke xojlarnыn tygyn xolup cer-le polbas, хarьn tyktyн өn cyz-yny-pile ыlgар salьr polgaş maldыn tygyn xirlendirьejin, sidik-mьjaanga poraştьrvajьn kыrgьy алыы-pile maldың podunga kem cedirьezin podar, xojnu cas yje-de argalyq polza, tyrgen kыrgaaş salьr polza coguur. Kыrgaан tyk-ty kыrgaан talazьn kudu kыldьr, pyғыn tykterin iştin-ce tyre sal-gaş koşkak kыldьr taştьbь tygyn taşkarь kыldьr tyrgеş şьqzaar polgaş paaş, kuduruu paza tavannarьn taagy tygyn anьs sal-ьr, ыlangьja kadyq tyktyq tьba xojlarnыn taagy tykterin ыlgарь cugula, TAR-ga xoj maldь kыrgьырынын yje хuussaazь cer-cer-niq iziq sook agaар salьnьnyn pajdaly-pile pir aaj ewes poor tur, ыlangьja murnuu koziunnarga polza, xoj eşkyuny 6 ajnyn 1-den egelep kыrgьыы polgaş eşke ko-ziunnarga 6 ajnyn 15-den egelep kыrgьыы pajdaldьq turar. Po cyulderden paьmdalaarga, tykty kыrgьыы yjezi polza, 6 ajnyn ca-azyndan egelep sook ewes polza, xoj maldыn tygyn kыrgьыы aзыl-ьn corudar tur. Kadyq tyktyq tьba xojlarnыn caskь tygy artьkь uzun pyşьq polur, kadyq cөөk tyktyq xojlarnь kыrgьыrgа cada-gaj tuduş tyktyq polur tur. Ag-arlap kыrgaан xojnyn tygy cьm-cak narьn polgaş kiri eweş po-lur, kыrgьыrgа karacangьs tygy

paaşka-paaşka poor tur. Ijezinden tьreenden songaar 6 aj cedir-le xuragan tep sanar tygyn kыrgaан xuragan tygy artьkь cьmcaк nar-ьn polgaş tьdьraş uluq xoj ty-gynden artьkь narьn poor tur. Xuragan tygy agar tyk ьşkaş tu-duş ewes paaşka-paaşka kыrgьt-ьnar polgaş xuragannyn tygyn uluq xojnyn tygyngе xoluvajьn, paaşka salьr xerek. Xuragannyn tygyn emin erttir eştьryp polbas, emin erttir eşken tyk erttee pic-cii polgaş caskь tyk-pile pir тө-mej erttekke алыр appaar.

Tykty tьraarь

Cazьn kandyq-taa mal tylep tygy tyzer cybe tьleezinde, maldыn tylendi tygyn cьqvas polza, anaa-la хej tyзыр kaар poor tur, en ыlangьja eşky cөөgy. Arat massa polgaş aзыl-agьjь organizastarь yje-yjede cылы polgaş mь-jьstьlьq maldь tьrap tylendi tyk cьbь coruktu corudar tur.

Mьjьstьlьq uluq maldыn tygyn tьraarda, kadyq tyktyq tьrgak ijik-pe, aзы sigen tьrgak kыlьp алgaş tьraar polza coguur. Maldыn tygy tьkka tylep turda pol-za, argaан kadyq xol хавь-pile culup paza polur, ыlangьja cылы maldь tuskaj tьrgak-pile tьrap polur. Maldыn tylendi tygyn ty-leen yjezinde tьngь-ce cedir yr-gylcy tьraar uzurluq.

Eşky maldыn tyleen yjezinde cө-egyn алыы хамьkьn cugula, ol-арнь tьraarda temir, aзы ьjaş tь-rgaktar-pile tьraar ijik-pe, aзы

xol-pile-taa culup tьraarьn 5 aj-da corudar polza coguur, pir ewes aldy aj cede perze cөөgy tygy-pile xoluzup arьq ewes ap-paar. Eşkyuny karacangьs cөөg-ynnden anьda, tygyn kыrgьыы paza cugula.

Tese tygyn cazьn tyl-eeen yjezinde tьraar pol-gaş kыrgьыы

Tyleen yjezinde tevenin tygy adьrьp, salьnanajьp coruur ap-paar. Ol salьnanajьp coraан tyk-terin şaaj yjezinde cыдыр kalaa-зыn teeş kыrgьy алыр uzurluq.

Tykty kыrgьyrdan anьda, cыl-гы maldың cel, kuduruu kezer polza coguur, kesken cel polgaş kuduruk хьbь 8 iliqden kьska ewes polur uzurluq.

Tykty savalarь azaarь polgaş seorttyр ap coruuru

Tykty şoodajga savalaar pol-gaş taagydan anьs tuduş cyzyn-paazyн ak, şokkar, kara tyktьrni şuptuzun anьs-anьs savalaar uz-urлуq.

Tyk polgaş хьldь kurgaq cer-ge azaar şьqzaar polgaş tyk, хьldь savalavajьn cadagaj yr cьttьr-bas, cadagaj cыdar appaar polza, tyk xirlenip, kurttuur polgaş şь-гыr, tyk, хьldь şьk, caas polgaş өl алгь-keesten kamgalaar xerek. Tyk, хьldь seorttyр ap coruurda caastan kamgalap, brezen, aзы eşke-taa cybe-pile şьp coruur uzurluq.

Mal-cer ministeri Polat.

Kyrekonomnarnyň casky tarylgazyňyň ertken tynnelderi

1936 cýldyň casky tarylgazy egeleer yjede koncuq sook to-nut polgannyn cýldagaany-pile TAR-nyň pygy kyrekonomnary po cazyň tarylga azylynga enir cýlgýzýndan 10 xonuk ozaldar kirgen.

Casky tarylga azylynga orajttar kirgen polza-taa, tarylgaga kirer kysty enir cýlgýzýndan aritk ekki organizastannyn xaraazy- piki kyrekonomnar pottaryňyň

pydyrylge plannarynda ajtkyla-an xuussaalarynga cedirbejin, kyska xuussaalar istinde tarylga- zyn koncuq erestiq tyrgen to- oskan tur.

Kyrekonomnar casky tarylga- zyn kyska xuussaa istinde taryp tooskan polgaş 6,14% xuunu uk pydyrylge plannyn azyr ky- ysetken tur. Po tugajyn san-pile moon adaanga todargajlaarga polza:

№ №	KYREKONOMNARNYŇ ATTARY	Tarylgaga kirgeni polgaş tooskan		Plan	Taraany	Kyyssset- ken xuuz
		Egeleeni	tooskan			
1	"Toka" kyrekonom	28, IV	21, V	1300	1470	113,7 %
2	Sýnny	9, V	27, V	230	260,3	113,1 %
3	Xemcik-ool	24, IV	32, V	700	710	101,4 %
4	"Cymit-tazy" tep ylegerliq stanz	20, IV	23, V	70	70	100 %
Şuptu				2300	2510,3	109,14 %

Tarylga ceriniň toburan azy- daanyňyň sýnary polgaş yrezinni castyryp taraan ertken cýldardan ekki şynarlyq polgan polgaş tar- ylga cerin kolduunda-la oorgal- atrajyn andaryp taraan. Po cýyl- derden ar kerge, tarylganyň şynarlyq ertkenin todargaj xere- cciler turar ol tur. Kyrekonom- nar azy-agýjny caryqdal talazy- pile ekonom kamnalgazyň coru- dup şydaan, kýar, caar materi- aldarny talazy-pile eleen kam- nalgalyq polgan polgaş tarylga- nyň unyş şynaryn poider talazy- pile taraan pot-örtten ciigedir tugajynda tarylgany kyska xuus- saa istinde cediişkinniq taryp erttirgen. Po tugajynda Elegeste "Toka" kyrekonom kýar materi- aldarny 79 kilogramny kamnar arttyrýp algan, ekke kyrekonom- nar polza, coguur ajtkan nor- ma (xemcee)-pile caryqdaan.

Kyrekonomnarnyň pir tugaar sorulgaş polza, taraanyn unyzyň ulgattyarynyň teleezinde suga- rlyga azylyň kyska xuussaanyň istinde corudup, sugaryga azylyň 6 ajnyň i-de 65% cedir kyy- setken turar.

Kyrekonomnarnyň casky tar- ylga azyly cediişkinniq ertken polza-taa, cetpes azyldar paza turgulaan, cizee: tus-tus brigattar- nyň kys azylyň organizastar talazy-pile udurtulgaş koşkak turgan. Tarylgany egeleer yjede camdyk kyrekonomnarnyň trak- torlary azyld coguur xemceenge cedir kyysssetpejin turgan polgaş kýar, caar materialdarny kam- nalgazy taaryp turgan. Paza taryl- gany yjezinde brigattar-ce yre- zinni ej şaanda soerttyr xandyr- bajyn şaanda polgaş camdykta taraan cazar maşinalar kuruq cý- gý corup turgannar.

Casky tarylganyň kýar, caar materialdary polgaş yrezin, oon- taa eške cýylderni coguur norma- xemceqlerine cedir yrgylycý ta- aryştyrýp, ol-ce sagýş salyp tur- gany koşkak polgan.

Kyrekonomnarnyň cediişkinniq polgaş cetpes azylyň ileredip tur- ar uzury polza, kysky taraan azaalgazynga amdagaştan pelet- kenip cediişkinniq erttirzin tep sagyndyryp tur-men.

Mal-cer ministeri POLAT.

Өөредилгениň tynneli

TXK-nun Samagaldajda ege- nyň 15-ke cedir өөредilgezin cada školazyň 1935 cýldyň 9 moon adaanga kergyzerge ajnyň 12-den 1936 cýldyň 6 aj- polza:

№	Frttemner attary	1 tug. pelyk		2 tug. pelyk		3 tug. pelyk		4 tug. pelyk	
		kizi san	%	kizi san	%	kizi san	%	kizi san	%
1.	Koncuq ekki	4	36,4	7	38,9	1	7,14	3	18,18
2.	Anaa ekki	3	27,3	4	22,3	7	50,00	6	54,64
3.	Orttumak	3	27,3	4	22,3	5	35,72	2	18,18
4.	Adak	1	9,0	3	16,5	1	7,14	1	9,10
5.	Ergi grupta artkan	1	—	3	—	1	—	1	—
6.	Өery şilcenner	10	—	15	—	13	—	10	—

Po sannardan ar kerge, өөр- edilge cedilgeliq ertken. Moon cedilgeliq polgan cýldagaany polza, өөrenikeilerni ada ijezi uruqlaryň өөrenir coruunga sa- gýş salganandyň polgaş paşky- arnyň paşkylar arga-metodunga өөrenip, ekki azyldanyndan

polur tur. Am kelir cýldyň өөredilgezin- ge cetpes cybe cok poldurup, moon arttyk cedilge cedir alr- ыbyst temdeqler tur.

Şkola ergelekci Sevil.

Paşky Paazan.

Малыбы өзүр тур

Cөөn-xemcik kozuununyň Haj- arakkan sumuzunda 4 tugaar nam yuryuny kezigynneriniň 17 eregezinin малыны paazyň ma- aa todargajlaarga polza:

	1934	1935	1936
сýлда	сýлда	сýлда	сýлда
1. Inek	167	104	219
2. Сýлгь mal	63	66	81
3. Xoj	242	387	573
4. Öşky	109	182	257
Kattýşkaş	581	839	1130

Po özyld sanny ar kerge, myn yuryuny nam kezigynnerin-

in arat conga mal östyrrer talazy- pile ylegerin kergyzyr, nam, cazahtyn ajtkýşkynny kyyssedip turar todargaj tur.

Malcyn nam kezigynneri pot- taryňyň малын şak ынаар östyrr- er tugajynda todargaj xemceql- lerni ar, ыlangya TAR 20 cý- oju—41 cýlda prespubliktyň mal- ыны paazyň 2 saja cedirer teen lozunny kyyssediringe arat хө- ny manlajlar, paaştaar coruk ul- uq negeldeliq tur.

Nam yuryuny targazy Seren.

Еş Tolbaak- kajga хары

Kýzyl-xoorajda xereezen Tolbaak- kaj slernin, 1936 cýldyň maj ajnyň 13 xunynde yngen № 38 (539) "Şyn" solunda "Toka" kyrekonomda xere- zennery azylyňy cedir, cetpezin iler- edip pizeeniner koncuq cýyldyq tur.

Bndý-taa polza, oon istinde kara- cangýs xereezen Sekpiti onzagaj pa- ak kizi tep pizeeniner okta polbas tur. Xaryň eş Sekpit polza, 1933 cýl- dan 36 cýlga cedir tus kyrekonom- nun cýyl pyry azylynga koncuq ek- ki azyldar kelgen. 34 cýldyň 7 ajda şeeler cangýs, 35 cýldyň 5 aj yje- zinde kattap cedip kelges, amga cedir tus cerde emcinin sestrazynda azyldar turar. Uk azylynga koncuq ekki mergezip өөrenip, azyldar turar kizi cybe. Oon-pile kad azylyndan şunt yndyrtken teeniner kongys me- ge tur.

Po ystynde cýylderni slerge cuga- alar pergen kizi po tugajyn okta-la megelep cugaalar pergen tur ewes- pe.

Kyrekonomda nam yuryuny targazy Ubanzaj. Xereezenner tassýnyň targazy Seree-syryn.

Aratkor "Хынар-сору- урга" хары

37 (538) tugaarlyq "Şyn" so- lunda, Cadaanada yleger-turzul- galyq stanzda uluq ulus paş- kýlar turgan Kýzyl-oolund tugaj- ny pizeeni erengejinde şyn tur.

Bndý polza-taa, samýn sad- dar coruk kýlyr, xereezen uruql- lar etteer, idik-xevin cazarlaar polgaş yrgylycý aragalaar, uluz- pile şoş-sodaa kýlyr tep pizee- ninde todargaj pottuq material cok tur.

Oon ынај kýlgan azylynga харыssalga cok polgaş eş-өөry- pile ep-najral cok paza ulus paazy azyr көөр tep pizeeni şyn tur.

Po tugajynda eş Kýzyl-oolga areve kozkomundan kadýq ton- gudulga pergen polgaş Kýzyl- ool podu am ындý cybe kýl- was-men tep tangyran pergen.

Kýzyl-ool moon songaar ы- ndý coruktar kýla perze oon art- tyk xemceq kergyzer appaar tur. CXK areve kozkomunyn targazy Ertline.

Азыр кысsetken

Paғын - хемcik kozuununyň Kargy sumuzu eş Mýntýr 1936 cýldyň 4 ajda 3000 akşanyň pa- raanyň algaş, tergi sadý kýlyr- pile keree caryp algaş, po ara- zynda sadýqlar turar pajdalyň manaa kergyzerge polza:

Sadýr alr Sadýr teen planь alganь

1. Inek . 10 . . . 15
2. Сýлгь . 1 . . . 1
3. Xoj . 50 . . . 68
4. Öşky . 50 . . . 89
5. Uluq picce algý-keeş 100—71

Oon angýda erge, tarvagan kezín 116-ny sadýr algan polgaş mal sadýr alýşkynny azyr kyy- ssedip algan, algý-keeş sadýr alýşkynny cookşulady-la perip tur

Oon eške tyk polgaş sarcaq cyuly eyu cetpeen teleede, sadýr aldynmajyn turar.

Eş Mýntýrny po arazynda sadýqlar kelgenin eleen cediiş- kinniq polgaş planyn azyr kyy- sedip alýr cajlaş cok көстyp tur. Kargýda Moldurga.

Pery ooldaryn kыp-latt

Tees-xem kozuununyň Oruk- ku-şyna sumuzunyň Kalindivi 4 ajnyň 16-17 xynnerinde pery ooldary tolep coraş 11-ni sok- kulaaş, oolun kooptun majyn sadýnga cedirgeş 110 akşa aldy. Orukku-şynaada salbyr ergelekci Hajdyr.

Likpuntu paşkyz Idam-syrynge хары

Cөөn-xemcik kozuununda lik- puntu paşkyz Idam-syryn sler, po kыştan peer tьbьzьk, tool cergeliq cýylderni eleen хөjny pizip kelgen-sler. Slernin oonary solunga yndyrer cer-le arga cok tur. Moon murnunda cam- dyk eşternin solunga pizeen tьb- ьzьktaryn tьp харыlar turgany- nar us-cok eške polgaş cer-le sol- unga pizir arga cok cydek ыjan- cыq sester pizir kizi tur sler.

Ol tugajyn "Pistin харыbьs" tep xilunge pir uday sagyndyrgan puzinde, хары oon soonda Sol- curga pargaş, ында iji kizi ebi- eldep algaş, мыгыңaj oon pagaj cydek ыjancыq tьbьzьktar pizip turdun. Xaryn cybeni pilir paşky kizi podun-pile turgaş, solun par- lalgany arnyň pakşyradyr teen ыşkaş, ындý kultur cok cybeler pizip, көdeenin arattaryn podun- ce tьrttyr, ындý cybee өөredip turaryn kancap-taa taaryşpas tur.

Pir ewes seen pizip turgan cy- ylderinni ol хөbeer solunga yn-

dyryp kaan polza, onu arattarga polgaş ыlangya podun өөñ istin- ge ыjatrjyn tьbьzьkлар perip şy- daar sen-pe? Am seen pizip tur- gan yjen-tajan cydek cýylderni am manaa-taa şunt ilerediri per- ge-egenciq tur.

Solun polza, tьbьzьk, tool cer- geliq cýylderni pizibes ewes, ха- рын pizir uzurluq. Onu pizirde, arattaryn azy-agýj, kulturunga xolbaqdaşkan solun, caraş cýyl- derni pizip, arattaryn kulturluq kizizidilge jozugaar өөredir sor- ulgalbyq polgaş.

Moon songaar ындý pagaj cýylder pizibejin, ekki şynarlyq, arattaryn azy-agýj, kultur-am- ыdralynga xolbaqdaşkan cýyl- derden pizip көр. Paza ekki azy- dýq arattar polgaş өөredilge tug- ajyn pizirde, cyq-le uzu paazy pildimmes kaaş san, kaaş cugaa pizibejin, oon ылар şynaryn iler- edip pizize coguur.

"Şyn" solun redaksьzь.

Erzin majgьnyň mal sadýr alganь

Tees-xem kozuununyň Erzín- de majgьnyň mal sadýr alýş- kynny көerge, eške majgьnnar- dan arttyk azyldar turar. Po tug- ajyn manaa san-pile kergyzerge:

		planь kyysssetkeni xuuzu	
1.	Myjstьq mal	105 51	48,57%
2.	Cýлгь mal	35 21	60,9%
3.	Xoj	650 380	43,05%
4.	Öşky	550 393	71,44%
Kattýşkaş		1340 745	

Po ystynde sandan ar көөр- ge, uk majgьn mal sadýr a'ь- ыşkynny azylyň cugulga көr- geş, eleen azy kýlgan көstyp turary ol tur.

Moon songaar ol idepkejin sul- aratpajyn, arat massany negel- de-xereqler-pile хандырып turgaş,

tajlybyr, tanyştyrlyq azylyň ekki corudup turgaş, mal sadýr alr- ыnyň planyn azyr kyyssedip cor- uk cugula.

Eške majgьnnar paza şak mьn- caar azyldaş, coguur cernin per- gen taalgalaryn kyyssediri cugula.

Pygy majgьnnar polza, sadýr algan cýylderin ej-şaanda cog- uur ceringe cedirtir polgaş ы- angya maldь polza, semirtir kadamar tugajynda ekki kadam- cýalaryn tьp ewiledeer polgaş maldь syrer coruun paza ekki taaryştyr corudary cugula.

Tees-xem kozuununda Namzьraj.

Xanakorlarga ындý ergelekci таарышpas

Kaa-xem kozuununyň Koptu sumuzunyň Paj-sөette 6 tugaar arvannyň targazy polgaş ol ar- vannyň istinde xana solununy ergelekci Lopsanajga xanakor- lar cazyt material pizip peige, onu cazyt at-pile yndyrbes, azy- pile yndyryp turar polgaş xana- korlaryn cazyt adьn uluska-taa cugaalar turar cýyl par. Cizeel- eerge, Paj-sөette Mancanmaa te- rezinin cetpes coruun pir xana- kor ileredip pizipken cybe tur.

Myn Mancanmaa ol xana solun- un көrgeş, "meni kьm хана sol- ununga pizidi"? tep, po Lopsan- ajga silginip mannar keerge, ol xanakornun şyn adьn cugaalar pergen tur.

Mьncap хана solununyň ergel- ekci piske kancap-taa таарыш- pas. Arvan targazy polgaş хана solununy ergelekci Lopsanaj- ny sumu cagyrgazyň kulaan- ga тынаттм.

"Хадьн".

Pistin харыbьs

Kaa-xemniň Pelbejde "Lambь" — Silinmejnyň tugajyn sumuda хана solununga pizi.

TXK Orukku-şynaada "Marьs" — Urzunmaa kadajyn anýakkor kizi an- aa surgap cugaalar көр.

CXK Syt-xel sumuzu Tas-ool—ci- diriq pizeenin өrttee cok tur. Myn cidirişkini 50 көр-pile kadь pizip corut.

KXK Kөk-tejde "Kызы-ыт"—kezi- gyn Oqlukranny aragalap, calcyp tur- gany ында nam yuryunge medeele.

TXK Pert-tajda "Cetverk"—Lop- sanyn şьdm oorlaanyn sumu cerin- ge тынат.

TXK Pert-tajda "Tyrymcy"—Taş-pajnyň tugajyn sumu cagyrga- zynga medeele.

PXK Askь-parlykta Oolak—"Par- ыт şely" tep ынд solunga yner xire ewes şynarlyq tur.

CXK Teve-xajada S.—nam kezi- gyny Sarьq-oolund kadajyn etteenin, nam yuryunge medeele.

PXK Ajangattьda "Şincip-pilir"—Pelek kadajyn tyzok coruun sumu ceringe medeele.

TXK Orukku-şynaada "Хынар-pi- lir"—Şojdaryn paza kezi oorlaan- ы хатаары yuryunge medeele.

Tandьny Kөk-pulunda "Tandь"—Sotpany kadajyn tarlaaryn sumu cagyrgazynga medeele.

Paғын-xemciktiň Şajda "Cer-ku- lak"—Mancynny aragalaş uluska calcyp turgany sumu cagyrgazynga edeele.

CXK Kызы-tajda T.—Cadamban—

ынд aragalap turgany nam yuryunge тынат.

Kaa-xemniň Kөk-tejde Kызы-ygy —9 tugaar arvan targazy Cambal-ool- dun calgaazyň sumuda хана solun- unga pizi.

CXK Ajangattьda A. Sunduj—pi- zeen ындар şynar solunga pizir xi- re ewes poldu.

CXK Cajlaq-alaakta Arзылаң—хы- ee cerin-ce kiiр taraanyn sumu cerin- ge aajyn tьbar-pile medeele.

CXK Cajlaq-alaakta Tьnnangьr —nam kezigyny Tarьjanyň azyly- ga харыssalga cogun nam yuryunge medeele.

CXK Izioq-kara sumuzu Kөrgen—myn sumunyn 3 tugaar arvan targa- zy şeriq Pyrynen kizi aady caraan- ыsumu şygyzyunge тынат.

UXK-da aratkor Maksьr—xomudal- ыny kozuun şygyzyunge pildir.

Харыssalgalbyq redaktor Lyndyp.

Aat oorga alьstьm: azyrgь cө- ында şavь kesaan ak tyktyq, im temdek cok, tosa-caga tiştiq kara aad- ыny, 1936 cýldyň 5 ajnyň 19-ta oor- ga alьstьm.

Mьncangş pygyarat conga ide- ger, carlap тындаыrm polbь, meen po aadymny тынар көrgeş, carlap pergen kizge aadymny carttyk өrtte- en peer tur-nem.

Cөөn-xemcik kozuunuy Syt-xel sumuzu Şaqban- terekte Kerttik-ool.

Kyrynenin 1 tugaar tipogravь